

Webinar pt. „Jak skutecznie pomagać w obliczu kryzysu w Ukrainie? URL: <https://us.edu.pl/event/webinar-pt-jak-skutecznie-pomagac-w-obliczu-kryzysu-w-ukrainie/> (дата звернення: 29.09.2023).

УДК 378.4:373.2"366"

Макаренко Світлана,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Маріупольського державного університету
s.makarenko@mu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8933-96981>

РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТУ, КАФЕДРИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПОСТВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ РЕГІОНУ

Повномасштабна збройна агресія Росії стала серйозним викликом для системи освіти України, зокрема дошкільної. За даними Міністерства освіти і науки, станом на вересень 2023 року 1160 закладів дошкільної освіти (ЗДО) пошкоджено, 109 – повністю зруйновано, 907 – знаходяться на тимчасово окупованій території. Кількість дітей, не охоплених дошкільною освітою, зросла майже до 22 %. Показник охоплення обов’язковою дошкільною освітою дітей 5(6)-річного віку зменшився і становить 71 % [1]. 11508 педагогічних працівників дошкільних закладів перебувають на простой [5].

Найбільш постраждалою в цьому аспекті є Донецька область, де найбільша кількість загиблих дітей, пошкоджено 320 закладів дошкільної освіти (60 %), зруйновано – 52 (майже кожний десятій) ЗДО області [4], 136 дошкільних закладів здійснюють освітній процес для 4249 дітей дистанційно.

Відповідно, основними викликами війни для системи дошкільної освіти, зокрема Донеччини, є такі:

- суттєве руйнування освітньої інфраструктури – що в подальшому може спричинити зменшення доступності освітніх послуг в очному форматі;
- втрати контингенту та кадрового складу ЗДО – що може обумовити зниження якості дошкільної освіти;
- онлайн-формат управління та організації освітнього процесу у ЗДО – що в умовах енергетичної кризи та недостатності необхідних засобів може призвести до збільшення відставання в освітній системі;
- освітні втрати і розриви – які в подальшому можуть спричинити обмеження можливостей дітей продовжувати освіту в початковій школі;
- перебування певної частини закладів дошкільної освіти, їх вихованців та персоналу в зоні активних бойових дій та на тимчасово окупованих територіях – що є небезпечним для життя, психологічного стану та доступу до освіти за українськими стандартами.

Розуміння зазначеного є вкрай актуальним для розроблення стратегії поствоєнного відновлення дошкільної освіти регіону, де одну з найважливіших ролей відіграватиме вища освіта.

Погоджуємося із твердженням генерального директора Директорату фахової передвищої, вищої освіти Міністерства освіти і науки України О. Шарова про те, що одною з

провідних ролей університету є повільна, за покоління, але невпинна та незворотня зміна суспільства навколо себе [2]. Саме університети, кафедри дошкільної освіти відіграватимуть важливу роль у поствоєнному відновленні дошкільної освіти (особливо в регіонах, де велись активні бойові дії, або які знаходилися в тимчасовій окупації), адже вони:

- забезпечуватимуть підготовку висококваліфікованих спеціалістів, які матимуть вирішальне значення для відновлення та розбудови, подальшого розвитку дошкільної освіти регіону;
- здійснюватимуть підвищення кваліфікації педагогів і керівників ЗДО, надаючи їм педагогічну підтримку;
- проводитимуть науково-дослідну роботу з найбільш актуальних потреб регіону;
- надаватимуть консалтингову підтримку установам і закладам дошкільної освіти – у тому числі, щодо адаптації до нових умов та викликів;
- окрім того, саме науковці кафедр дошкільної освіти університетів братимуть участь у розробці стратегій та політик дошкільної освіти регіону, розроблятимуть рекомендації щодо їх упровадження.

У контексті наукового дослідження «Дошкільна освіта Донеччини в період воєнного стану» кафедра дошкільної освіти Маріупольського державного університету вивчає, описує, розробляє й поширює рекомендації з питань запровадження елементів дистанційного навчання в освітній процес закладів дошкільної освіти, антикризового та кадрового менеджменту у ЗДО в умовах воєнного стану [3].

Нині на часі – дослідження аспектів стратегування поствоєнного відновлення дошкільної освіти Донеччини на місцевому та локальному рівнях. Свою місію вбачаємо у підтримці, співпраці та науковому супроводі колективів освітніх установ і закладів дошкільної освіти; у розробці та поширенні необхідних матеріалів, рекомендацій; професійній підготовці фахівців, готових до виконання відповідних завдань в умовах невизначеності.

Реалізацію місії вбачаємо у таких напрямках діяльності.

I. Підготовка та підтримка кадрів щодо роботи в нових умовах:

- Професійна підготовка педагогічних працівників ЗДО різних типів і форм власності (у тому числі, з інклюзією) – від асистента вихователя до директорки – за повними або скороченими освітніми програмами.
- Залучення випускників до професійної діяльності у ЗДО Донеччини.
- Підвищення кваліфікації (за різними видами і формами) усіх категорій педагогічних працівників дошкільних закладів – наприклад, флеш-курси для новопризначених керівників та вихователів-методистів ЗДО у дистанційному форматі.
- Науково-методичний, психолого-педагогічний супровід та професійна підтримка педагогічних й управлінських кадрів регіону з питань дошкільної освіти.

II. Проведення науково-дослідної діяльності з актуальних питань відновлення дошкільної освіти регіону, зокрема щодо:

- інтеграції антикризових заходів до стратегій розвитку та внутрішньої системи забезпечення якості освіти ЗДО;
- формування методики виявлення та подолання освітніх втрат і розривів, спричинених повномасштабною війною;
- моніторингу результативності дій із відновлення дошкільної освіти на місцевому, локальному рівнях;

- розвитку інноваційних технологій, узагальнення найкращих практик дошкільної освіти – у тому числі, з питань запровадження найсучасніших інструментів дистанційного навчання дітей дошкільного віку; забезпечення підтримки осіб з особливими освітніми потребами в умовах поствоєнного відновлення дошкільної освіти регіону та інших.

III. Надання консалтингової підтримки установам і закладам дошкільної освіти – у тому числі, щодо адаптації до нових умов.

Отже, дошкільна освіта України в період воєнного стану стикається із значними викликами, проте має великий потенціал щодо поствоєнного відновлення й розвитку регіонів (вплив на демографічну ситуацію, економічний потенціал, культурне різноманіття населення тощо). Допомогти їй якнайкраще реалізувати цей потенціал відповідно викликів регіонів покликана вища освіта – зокрема, університети та кафедри дошкільної освіти. У забезпеченні підготовки кадрів, наукових дослідженнях з актуальних питань відновлення дошкільної освіти регіону, наданні консалтингової підтримки установам і закладам дошкільної освіти вбачаємо важливу роль університету, кафедри дошкільної освіти. Зазначене сприятиме не лише поствоєнному відновленню якісної та доступної дошкільної освіти, але створить підґрунтя для подальшої розбудови регіону та України.

Список літератури

Внаслідок війни зростає відсоток дітей, які не охоплені дошкільною освітою: результати дослідження. Державна служба якості освіти України // Урядовий портал, 13 липня 2023 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vnaslidok-viiny-zrostaie-vidsotok-ditei-iaki-ne-okhopleni-doshkilnoiu-osvitoiu-rezultaty-doslidzhennia> (дата звернення: 10.11.2023).

Левантович О., Павлов Д. Олег Шаров: «Роль університетів – повільно, але невпинно і незворотно змінювати суспільство» // The Ukrainians, 5 жовтня 2023 року. URL: https://theukrainians.org/oleg-sharov/?fbclid=IwAR2p-cKgO4HjsSbZ8NlcjVW4OljDfh_Ot0Gbx92kj1BNr_d2AFQKbq4FRn0 (дата звернення: 10.11.2023).

Макаренко С. І. Антикризовий менеджмент закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2022. № 2. С. 126-132.

Тетяна Сідашева розповіла на брифінгу про особливості нового 2023-2024 навчального року // Донецька обласна державна адміністрація, 30 серпня 2023 року. URL: <https://dn.gov.ua/news/tetyana-sidasheva-rozpovila-na-brifingu-pro-osoblivosti-novogo-2023-2024-navchalnogo-roku> (дата звернення: 10.11.2023).

Управлінські та методичні акценти 2023/2024 навчального року: Всеукраїнська педагогічна рада // YouTube, 20 вересня 2023 року. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Lx2aMtEcK5I> (дата звернення: 10.11.2023).